
ФИНАНСИРАЊЕ ИЗБОРНЕ КАМПАЊЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

УДК 324:336(497.11)

DOI: <https://doi.org/10.22182/ajp.1232019.1>

Оригинални научни рад

Невена Јовановић*

Сажетак

Изборним кампањама, као основним политичким активностима поклања се велика пажња, посебно у погледу финансирања трошкова изборних активности. Финансирање изборне кампање у Републици Србији регулисано је Законом о финансирању политичких активности којим се дефинишу и уређују извори, обим и ограничења, евиденција и контрола финансирања. По правилу, питање финансирања политичке кампање поставља се по завршетку изборног процеса, а као највећи проблем истиче се недовољна транспарентност, односно јавност података и контрола финансирања трошкова изборне кампање.

Рад финансирање изборне кампање превасходно има за циљ да укаже на правну регулативу којом се регулише област финансирања политичких кампања у Републици Србији, а у вези са тим, посебну пажњу завређује контрола трошкова

* Докторанд Правног факултета Универзитета у Новом Саду, e-mail: nevena88jovanovic@yahoo.com.

изборне кампање која је у надлежности Агенције за борбу против корупције. Ниво политичке културе и политичке одговорности у Републици Србији указује на погодне услове за развијање политичке корупције коју је неопходно свести на најмању могућу меру. Имајући у виду наведено, строг надзор, прецизни и строжији прописи и већа транспарентност података о трошковима изборних активности политичких субјеката, могу допринети смањењу могућности за коруптивно деловање у области политике. Коначно, анализом правних докумената из области финансирања политичких кампања могу се дати предлози и препоруке за унапређење правних одредби из ове области.

Кључне речи: изборна кампања, финансирање изборне кампање, Закон о финансирању политичких активности, политичка корупција, Агенција за борбу против корупције.

1. УВОД

Финансирање активности политичких субјеката, посебно финансирање изборне кампање привлачи пажњу свих, како стручне јавности тако и појединаца, зато што се у ту сврху троше и средства из буџета државе. Финансирање трошкова изборних активности представља изузетно комплексан, теоријски и друштвено важан проблем у политичкој и правној пракси. Основна хипотеза од које се пошло при истраживању наведеног проблема, јесте да спровођење изборне кампање изискује велика финансијска средства, због чега су политички субјекти приморани да ослањају на приватне изворе финансирања што за последицу може имати нетранспарентност података о финансирању изборне кампање који би могли утицати на изборну одлуку бирача, утицај донатора новца на политичке субјекте и сл. Аутор у раду настоји да анализом

правних прописа пружи одговоре на следећа питања: на које начине и из којих извора политички субјекти могу прикупљати финансијска средства намењена за трошкове изборне кампање; на који начин се спроводи контрола финансирања изборне кампање и на који начин се може повећати транспарентност података о трошковима изборне кампање.

Како се политичке партије сматрају примарним генератором политичке корупције неопходно је путем закона обезбедити надзор и контролу независних државних органа и информисати јавност у вези са финансирањем изборних кампања и трошењем финансијских ресурса намењених у ту сврху. Имајући у виду везу новца и политике, нужно је „постојање заокруженог система институција које - гледано понаособ и као целина - треба да створе административно окружење погодно за морално исправно професионално обављање јавних послова“.¹ Узимајући у обзир горе наведено, основни циљ рада је указати на практичне проблеме у области финансирања политичких кампањи као и могућности за њихово превазилажење и унапређење.

2. ФИНАНСИРАЊЕ ИЗБОРНЕ КАМПАЊЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

Политичке партије су одувек биле предмет многих анализа, посебно када је реч о њиховом финансирању у периоду изборне кампање. Трошкови изборне кампање су изузетно велики због чега политичке партије како пре, тако и за време трајања изборне кампање на бројне начине прибављају новчана средства која би се искористила у ову сврху. Када је реч о финансирању изборне кампање неопходно је обратити пажњу на: начин на који се политичке странке финансирају: приватно, јавно или на оба поменута начина; врсте ограничења у финансирању; и контролу финансирања политичких активности и од којих органа.² Питање финансирања политичких активности

1 Срђан Т. Кораћ, “Ревизори као надзирачи рада јавне управе: национални и наднационални ниво“, *Администрација и јавне политике*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 01/2015, стр. 83.

2 Fernando Casal Bertoa, Fransje Molenaar, Daniela R. Piccio, Ekaterina R. Rashkova, “*The World Upside Down: De-Legitimizing Political Finance Regulation*”, Working paper series on the Legal regulation of political parties, No. 30, 2013, стр. 3. <http://www.partylaw.leidenuniv.nl/>

регулисано је 2011. године усвајањем Закона о финансирању политичких активности.³ На овај начин учињен је значајан помак у овој области, којим је омогућено праћење финансирање политичких активности, а пребацивање контролне надлежности на Агенцију за борбу против корупције “по први пут решен најважнији проблем претходних законских решења – а то је контрола читавог процеса.”⁴

Изборна кампања изискује велике трошкове, а у вези са тим повећава се и потреба за новчаним средствима услед чега се појављује опасност од незаконитих активности. Транспарентност у демократско- правним државама је од посебног значаја, посебно имајући у виду могућност злоупотреба везаних за новац и политику, односно могућност незаконитог финансирања изборне кампање политичких субјеката. На овај начин „контрола и надзор финансија имају улогу да прво ограниче ако не и у потпуности спрече предизборну продају великим донаторима, а онда и накнадну постизборну корупцију.”⁵ У циљу праћења и контроле финансијских средстава намењених за спровођење изборне кампање, као превентивну меру, законодавац је обавезао политичке субјекте да отворе посебан рачун на коме се налазе новчана средства потребна за реализацију политичких активности за време трајања изборне кампање који се не може користити у друге сврхе.

Проблеми који се могу истаћи у погледу финансирања изборних кампања односе се на владајуће странке које имају велики политички утицај у држави који могу искористити за добијање финансијских средстава и услуга потребних за спровођење изборне кампање. На овај начин, финансијска и политичка моћ владајућих политичких странака даје им велику предност у односу на друге, посебно ако се има у

[uploads/wp3013a.pdf](#)

3 Закон о финансирању политичких активности ступио је на снагу 22. јуна 2011. године, а прве измене и допуне усвојене су 2014. године. У Републици Србији за наредни период најављена је расправа о новим изменама и допунама Закона о финансирању политичких активности.

4 Бојан Клачар, „Финансирање председничке кампање 2017:једанаест кандидата и само једна кампања“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 4/2018, стр. 197.

5 Зоран Стојиљковић, „Финансирање изборних активности“, *Политички живот*, Факултет политичких наука, Београд, бр. 5/2012, стр. 105.

виду да бројни политички функционери користе државне функције и ресурсе у изборне сврхе. Имајући у виду наведено неопходно је правном регулативом онемогућити злоупотребе државних ресурса и државних функција у изборној кампањи, као и разграничити активности које политички функционери предузимају као носиоци државних функција, односно као политички субјекти који учествују у изборном поступку. Могућност физичких и правних лица да улажу финансијска средства у изборне активности намеће питање личних интереса, могућност истих да утичу на политичке одлуке носиоца државних функција, могућност корупције и увођење нелегалног новца у легалне токове. Ђовани Сартори истиче три кључна разлога коруптивног деловања у политици: први, изостајање етике у јавним услугама, други, превише новца у оптицају и трећи, претерани трошкови политике који су у великој мери ван контроле.⁶ Коначно, проблем са којим се сусрећу државни органи надлежни за мониторинг и контролу финансирања изборних кампања јесте недовољна транспарентност података о финансирању изборне кампање и неадекватно испуњавање законских обавеза која се односе на финансијске извештаје изборне кампање који су најчешће недовољно потпуни и прецизни. Имајући у виду наведено “контрола би требала да буде трострука: унутрашња (у оквиру самих партија), спољашња (државних органа и независних државних тела) и невладиних организација специјализованих за праћење финансирања политичких партија, изборних кампања и финансијских извештаја (контрола цивилног друштва)”⁷ а неопходно је и построжити санкције.

2.1. Законодавна регулатива Републике Србије о финансирању изборне кампање

Законодавни оквир о финансирању изборне кампање на релативно потпун начин регулише финансирање изборних

6 Ђовани Сартори, „Упоредни уставни инжењеринг“, Филип Вишњић, Београд, 2003, стр. 169.

7 Милица Јоковић, “Извори финансирања изборних кампања: Анализа финансирања изборних кампања 2012. у Србији“, *Политички живот*, Факултет политичких наука, Београд, бр. 10/2014, стр. 85.

активности за време трајања изборне кампање, односно могућност финансирања из јавних и приватних извора, начин прерасподеле државних средстава, обим и ограничења финансирања из приватних извора и контролу наведеног. Финансирање изборне кампање у Републици Србији регулисано је Законом о финансирању политичких активности којим се ближе дефинишу „извори и начин финансирања, евиденција и контрола финансирања политичких активности“⁸ политичких субјеката који учествују у изборном процесу. Иако је законски и институционални оквир задовољавајући, разумно је запитати се да ли област финансирања изборних кампања може бити у потпуности контролисана, посебно ако се узме у обзир „да су у једном временском периоду политичке странке биле принуђене на различите врсте сналажења и „пословања“, што је једним делом и као навика, остало да фигурира и до дана данашњег.“⁹

И поред наведеног, Република Србија учинила је велике напоре којима би се ова област уредила и на тај начин унапредила правни оквир финансирања изборне кампање. Закон омогућава да се финансијска средства која политичке странке користе за редован рад могу искористити за финансирање изборне кампање, под условом да их уплате на рачун који је намењен за трошкове исте. Политички субјекти финансијска средства, неопходна за спровођење изборних активности, могу прикупљати из јавних и приватних извора финансирања из разлога што „учешће у демократским процесима не може бити само ствар финансијске (не)моћи појединих актера.“¹⁰ Обезбеђивањем финансијских средстава из јавних извора финансирања „има за сврху да оснажи политичке странке и да их до извесне мере учини независним од финансијских центара моћи.“¹¹ Финансијска средства из државног буџета

8 Закон о финансирању политичких активности, „Службени гласник РС“, бр. 43/2011 и 123/2014, чл. 1.

9 Јован Ђирић, „Политичке партије као генератор корупције“, у зборнику: *Избори у домаћем и страном праву*, (приредили: Оливер Николић, Владимир Ђурић), Институт за упоредно право, Београд, 2012, стр. 54.

10 Зоран Стојиљковић, „Новац и политика-изазови и шансе антикоруптивне стратегије“, у: *Финансирање политичких партија – између норме и праксе* (уредник: Миодраг Милосављевић), Центар за слободне изборе и демократију, Београд, 2008, стр. 45.

11 Ђорђе Вуковић, Миодраг Милосављевић, „Ка реформи система финансирања политичких партија“, у: *Финансирање политичких партија – између норме и праксе* (уредник: Миодраг Милосављевић), Центар за слободне изборе и демократију, Београд, 2008, стр. 14.

подразумевају средства „у износу од 0,07% пореских прихода буџета Републике Србије, пореских прихода буџета аутономне покрајине, односно пореских прихода буџета јединице локалне самоуправе“ намењена за финансирање трошкова изборне кампање.¹² Када је реч о јавним изворима финансирања правним прописима се прецизно одређује прерасподела буџетских средстава за трошкове финансирања изборне кампање. Прерасподела поменутих финансијских средстава зависи од врсте избора, односно разликује се у зависности да ли је реч о председничким или парламентарним изборима. Правне одредбе које се односе на буџетско финансирање изборне кампање засновани су на објективним критеријумима којима се једним делом обезбеђује једнак третман између политичких кандидата који учествују у изборном процесу, док се други део буџетских средстава распоређује према оствареним изборним резултатима. На овај начин политичке странке, које су на основу остварених резултата у претходним изборним циклусима добила буџетска средства, су у финансијској предности у односу на остале, посебно оне које се први пут укључују у изборни циклус.

Уколико је реч о парламентарним изборима, буџетска средства намењена за трошкове изборне кампање „у висини од 20% распоређују се у једнаким износима подносиоцима проглашених изборних листа“¹³ који су, пре одржавања избора, истакли да ће за финансирање изборне кампање користити јавна средства, док се преостали део буџетских средстава у износу од 80% намењен за финансирање изборне кампање расподељује између подносиоца изборних лица пропорционално броју освојених мандата. За доделу другог дела буџетског новца неопходно је су подносиоци изборне листе освојили мандат, док начин финансирања изборне кампање није битан, односно новчана средства ће добити подносиоци листа који су освојили мандате без обзира на то да ли су користили јавне изворе финансирања за покривање трошкова изборне кампање.

12 Закон о финансирању политичких активности, „Службени гласник РС“, бр. 43/2011 и 123/2014, чл. 20.

13 Закон о финансирању политичких активности, „Службени гласник РС“, бр. 43/2011 и 123/2014, чл. 21.

У случају председничких избора, када се избор врши по већинском изборном систему, буџетска средства „у висини од 50% распоређују се у једнаким износима предлагачима кандидата“¹⁴ који ће користити јавне изворе финансирања, а преостали део се додељује кандидату који је освојио изборе у првом кругу гласања, без обзира на изворе финансирања трошкова изборне кампање. Односно, уколико се председнички избори одржавају у два круга други део јавних новчаних средстава у износу од преосталих 50% дели се на једнаке износе између два кандидата који учествују у другом изборном кругу.

Приватни извори за финансирање трошкова изборне кампање су бројни. У њих спадају чланарине које чланови плаћају у складу са правним актима политичке странке, прилози односно донације правних и физичких лица које могу бити у виду финансијских средстава, материјалих добара или услуга, добит од имовине или задуживање од банака и других финансијских институција и друго. Законодавац је ограничио новчани износ којим се финансира изборне кампање из приватних извора, међутим није ограничио износ финансијских средстава који један политички субјекат може добити приватним финансирањем и утрошити на политичке активности за време трајања изборне кампање.

Максимална вредност давања у виду донације, односно прилога правних и физичких лица на годишњем нивоу правно је ограничена тако да „једно физичко лице може дати политичким субјектима за редован рад највише 20 просечних месечних зарада“,¹⁵ док правна лица политичким субјектима могу дати новчане износе од највише 200 просечних месечних зарада. Закон обавезује политичке субјекте који учествују у изборном процесу да сва давања која су већа од просечних месечних давања јавно објаве. Наведено истовремено подразумева да прилози који су мањи од поменутог износа не морају бити јавно објављени.

Политичким субјектима је правно забрањено да врше било какав притисак или обећавају привилегије правним и физичким лицима у циљу добијања финансијских средстава за трошкове

14 Исто.

15 Законом о финансирању политичких активности, “Службени гласник РС”, бр. 43/2011 и 123/2014, чл. 10.

изборне кампање. Исто тако, изборне кампање политичких субјеката не могу се финансирати од стране „страних физичких и правних лица, осим међународних политичких удружења, анонимних дародаваца, јавних установа, јавних предузећа, привредних друштава и предузетника који обављају услуге од општег интереса, установа и предузећа са учешћем државног капитала, црква и верских заједница“ и других.¹⁶

Политички субјекти који су учествовали у изборном процесу, по завршетку избора, законом су у обавези да неутрошена финансијска средства добијена из државног буџета за покривање трошкова изборне кампање уплате у буџет Републике Србије, затим да неутрошена финансијска средства добијена из приватних извора пренесе на рачун за покривање трошкова редовног рада и да врате целокупан износ новчаних средстава добијених из буџета државе у случају да политички субјекат не освоји 1% важећих гласова, односно 0,2% у случају да је реч о политичком субјекту који заступа интересе националне мањине.

3. ИЗБОРНА АДМИНИСТРАЦИЈА

У циљу обезбеђивања легалности и легитимности изборног поступка неопходно је обезбедити независну и професионалну изборну администрацију. Имајући у виду да јој се поверава целокупно управљање, „изборна администрација се дефинише као сет мера неопходних за обављање или примену било ког аспекта изборног процеса.“¹⁷ Закон о избору народних посланика¹⁸ превиђа Републичку изборну комисију и бирачке одборе као самосталне и независне органе надлежне за спровођење избора.

16 Законом о финансирању политичких активности, „Службени гласник РС“, бр. 43/2011 и 123/2014, чл. 12.

17 Бојан Клар, „Реформа изборне администрације у Србији: Корак који мора да се направи“, *Администрација и јавне политике*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 3/2016, стр. 46.

18 Закон о избору народних посланика, „Службени гласник РС“, бр. 35/2000, 57/2003 – одлука УСРС, 72/2003 – др. закон, 75/2003 – испр. др. закона, 18/2004, 101/2005 - др. закон 85/2005 - др. закон, 28/2011 – одлука УС, 36/2011 и 104/2009 - др. закон.

Републичка изборна комисија¹⁹ надлежна је за техничку припрему и спровођење избора у складу са законским одредбама, за формирање бирачких одбора, за утврђивање и објављивање званичних резултата избора, као и за друге бројне послове који су предвиђени законом. Чланови бирачких одбора²⁰ који се именују за сваке изборе, најкасније десет дана пре дана одржавања избора, задужени су за праћење изборног процеса, обезбеђивање тајности и регуларности за време гласања, утврђивање изборних резултата гласања на бирачком месту и обављање других послова превиђеним законом и правилима Републичке изборне комисије. Обавезе медијских сервиса које се односе на извештавање грађана за време трајања изборне кампање предвиђене су законом. У вези са тим Регулаторно тело за електронске као самостална независна регулаторна организација надлежна је за надзорне активности „у циљу делотворног спровођења утврђене политике у области пружања медијских услуга у Републици Србији.“²¹ Од посебног интереса за предмет истраживања јесте Агенција за борбу против корупције која је надлежна за мониторинг финансирања изборних активности свих политичких субјеката.

3.1. Агенција за борбу против корупције

Прописивање законских ограничења и обавеза у погледу финансирања изборне кампање истовремено подразумева контролу од стране независног државног органа како би се обезбедило поштовање правних прописа и предузимање санкција за непридржавање истих. „Системски лош институционални механизам контроле, који је подразумевао устаљену праксу да се контрола финансирања политичких субјеката обавља преко Одбора за финансије Народне

19 Републичку изборну комисију, као стални изборни орган, чини председник комисије и шеснаест чланова с истим бројем заменика које именује законодавни орган Републике Србије, односно Народна скупштина на мандат у трајању од четири године, а у проширеном саставу и по један представник подносиоца изборне листе. Републичка изборна комисија има секретара кога именује Народна скупштина и једног представника Републичког завода за статистику који учествују у раду комисије без права одлучивања.

20 Бирачки одбор у сталном саставу чине председник и најмање два члана, а у проширеном саставу и по један представник подносиоца изборне листе.

21 Закон о електронским медијима, „Службени гласник РС», бр. 83/2014, 6/2016-др. закон, чл. 5.

скупштине Републике Србије и Републичке изборне комисије”²² измењен је, тако што је Агенцији за борбу против корупције (у даљем тексту Агенција) у надлежност дата контрола финансирања изборне кампање и спречавање злоупотребе државних ресурса у изборне сврхе. Имајући у виду нормативни и институционални оквир за контролу финансирања изборне кампање, активности Агенције имају за циљ спровођење закона али и повећање транспарентности из ове области. С једне стране, постојање надзорног органа има превентивни карактер, односно одвраћа политичке субјекте од потенцијалних злоупотреба везаних за финансирање изборне кампање, док с друге стране транспарентност података о финансирању изборних активности истовремено утиче на повећање политичке одговорност политичких субјектата, државних институција и јачање поверења грађана у исте.

Агенција за борбу против корупције, као независан и самосталан надзорни државни орган, надлежна је за мониторинг политичких активности за време трајања изборне кампање, контролу извештаја о трошковима изборне кампање које политички субјекти достављају у року од 30 дана од дана објављивања коначних резултата и, у случају кршења правних прописа, надлежна је да подносе захтеве за прокретање прекршајних и кривичних поступака везаних за прикупљена и утрошена средства из јавних и приватних извора за финансирање изборне кампање политичких субјектата.

Увидом у извештаје о трошковима изборне кампање и адекватним мониторингом изборних активности, Агенција може доћи до података који се односе на порекло, висину и структуру средстава која су политички субјекти прикупили (висина новчаних средстава из јавних и приватних извора, односно правних и физичких лица, међународних политичких организација, средства намењена за редован рад политичких кандидата, позајмице од финансијских организација) и потрошили (трошкови изборног материјала, трошкови намењени за организацију изборних догађаја, трошкови оглашавања и други трошкови) на изборну кампању. Уколико

22 Миленко Елез, „Агенција за борбу против корупције: положај, проблеми и препреке процесу контроле финансирања политичких странака током изборне кампање“, *Годишњак Факултета политичких наука*, Факултет политичких наука, 20/2018, стр. 69.

би се политички субјекти као учесници изборног процеса строго придржавали законских прописа и деловали у оквиру правних норми на тај начин би се „предупредиле све практичне и теоријске, основане или неосноване шпекулације у вези тога ко, како и на који начин финансира политичке странке“²³ и изборне кампање.

Увидом у коначне извештаје Агенције за борбу против корупције о трошковима изборне кампање јавност може доћи до података који се тичу финансирања изборне кампање. Анализирајући поменуте извештаје може се закључити да готово сви кандидати користе јавна средства финансирања изборне кампање, а да су приватна средства финансирања изборне кампање у директној вези са политичким капацитетом и утицајем политичког субјекта. Највише новчаних средстава политички субјекти троше на медијско оглашавање, а у последњих неколико изборних циклуса може се уочити да политички субјекти активније употребљавају интернет и друштвене мреже због могућности бесплатне, односно јефтине јавне промоције која би могла допринети смањењу трошкова изборне кампање који из године у годину расту.

Активности Агенције за борбу против корупције су од посебне важности. Како би се политичка корупција и евентуалне противзаконите активности у области финансирања изборне кампање свеле на најмању могућу меру, неопходно је обезбедити спровођење законских норми, међу којима је обавеза политичких субјеката, који учествују у изборном процесу, да надзорним органима у законом предвиђеном временском року, поднесу детаљне извештаје о трошковима изборне кампање ради транспарентност података којима се приказују приходи и расходи трошкова политичких субјеката. Међутим у политичкој пракси, Агенција за борбу против корупције „суочава се са недостатком капацитета, политичке воље и подршке других институција да делотворно надзире изборни процес“²⁴ што би се морало променити.

23 Јован Ћирић, „Проблеми политичке корупције“, *Социолошки преглед*, Социолошко друштво Србије, Београд, бр. 4/2008, стр. 541.

24 Слајана Младеновић, „Посматрање изборних циклуса у Србији 2012–2017. године: кључни актери, налази и препоруке“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 4/2018, стр. 156.

4. ЗАКЉУЧАК

Финансирање политичких активности одувек је привлачило пажњу јавности за време трајања изборне кампање пре свега због висине износа новчаних средстава која се утроше на спровођење изборних активности. Усвајањем Закона о финансирању политичких активности 2011. године, законодавно и институционално је на потпунији начин регулисана област финансирања изборне кампање. Бирачи имају право да знају на који начин се финансирају изборне кампање, на који начин политички субјекти троше новац из буџета Републике Србије, која физичка и правна лица учествују у финансирању, односно да ли ће утицати на независност, самосталност и аутономију политичких субјеката у обављању државних функција.

Законодавним оквиром уређују се извори, субјекти, обим, ограничење и контрола финансирања. Политички субјекти настоје да обезбеде финансијску подршку из јавних и приватних извора на начин који је прописан правним одредбама. У вези са тим, правно су обавезни да, Агенцији за борбу против корупције која је надлежни орган за контролу финансирања изборне кампање, доставе финансијске извештаје о приходима и расходима у року и на начин који је дефинисан законом. Међутим у пракси, поменути извештаји не садрже потпуне податке о висини, пореклу и структури новчаних средстава који су пружени из јавних и приватних извора и утрошени у циљу реализације изборне кампање. Наведено наводи на закључак да политички субјекти проналазе бројне начине за финансирање кампање, и ван законских одредби, али исто тако проналазе и бројне начине да их у извештајима који се достављају надлежним институцијама прикажу законитим. Без обзира што се законским одредбама настоји онемогућити злоупотребе у финансирању изборне кампање и обезбедити транспарентност увек се поставља питање извора финансирања, интереса који су посредни и могућност утицаја финансијера на будући рад политичких субјеката.

Имајући у виду све изнесено неопходно је јачати законом предвиђене механизме контроле финансирања изборних

кампања, повећати транспарентност података добијених путем извештаја актера изборног процеса и мониторингом уз истицање уочених проблема и незаконитих појава и предузимање одговарајућих мера у вези са истим. Подаци који су од важности у погледу финансирања изборних кампања морају бити доступни јавности у циљу повећања моралне и политичке одговорности политичких субјеката како према осталим политичким конкурентима тако и према јавности због које се у циљу јавног представљања огранизују изборне кампање.

Међутим, имајући у виду све наведено потребно је узети у разматрање одређивање лимита за највиши могући износ за трошкове изборне кампање, смањење максималне вредности давања од стране физичких и приватних лица за финансирање изборне кампање и увођење строжијих санкција за неадекватно извештавање о трошковима изборне кампање. Неопходно је да, државне институције и органи заједно са политичким субјектима унапређују политичку културу, не нарушавају легалитет и легитимитет изборног поступка и спречавају деградацију демократских изборних вредности.

ЛИТЕРАТУРА

Casal Bertoa, Fernando, Molenaar, Fransje, Piccio, Daniela R., Rashkova, Ekaterina, “*The World Upside Down: De-Legitimizing Political Finance Regulation*”, Working Paper Series on the Legal Regulation of Political Parties, No. 30, 2013.

Вуковић Ђорђе, Милосављевић Миодраг, „Ка реформи система финансирања политичких партија“, у: *Финансирање политичких партија – између норме и праксе* (уредник: Миодраг Милосављевић), Центар за слободне изборе и демократију, Београд, 2008, стр. 7-37.

Елез Миленко, „Агенција за борбу против корупције: положај, проблеми и препреке процесу контроле финансирања политичких странака током изборне кампање“, *Годишњак Факултета политичких наука*, Факултет политичких наука, 20/2018, стр. 65-86.

Закон о електронским медијима, „*Службени гласник РС*», бр. 83/2014, 6/2016-др. закон

Закон о избору народних посланика, „*Службени гласник РС*“, бр. 35/2000, 57/2003 – одлука УСРС, 72/2003 – др. закон, 75/2003 – испр. др. закона, 18/2004, 101/2005 - др. закон 85/2005 - др. закон, 28/2011 – одлука УС, 36/2011 и 104/2009 - др. закон

Закон о финансирању политичких активности, „*Службени гласник РС*“, бр. 43/2011 и 123/2014.

Јоковић Милица, „Извори финансирања изборних кампања: Анализа финансирања изборних кампања 2012. у Србији“, *Политички живот*, Факултет политичких наука, Београд, бр. 10/2014, стр. 83-95.

Клачар Бојан, „Финансирање председничке кампање 2017: једанаест кандидата и само једна кампања“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 4/2018, стр. 193-210.

Клачар Бојан, „Реформа изборне администрације у Србији: Корак који мора да се направи“, *Администрација и јавне политике*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 3/2016, стр. 43-60.

Кораћ Т. Срђан, „Ревизори као надзирачи рада јавне управе: национални и наднационални ниво“, *Администрација и јавне политике*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 01/2015, стр. 81-102.

Младеновић Слађана, „Посматрање изборних циклуса у Србији 2012–2017. године: кључни актери, налази и препоруке“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 4/2018, стр. 141-167.

Сартори Ђовани, „Упоредни уставни инжењеринг“, Филип Вишњић, Београд, 2003,

Стојиљковић Зоран, „Новац и политика-иззови и шансе антикоруптивне стратегије“, у: *Финансирање политичких партија – између норме и праксе* (уредник: Миодраг Милосављевић), Центар за слободне изборе и демократију, Београд, 2008, стр. 41-66.

Стојиљковић Зоран, „Финансирање изборних активности“, *Политички живот*, Факултет политичких наука, Београд, бр. 5/2012, стр. 103-116.

Ђурић Јован, „Политичке партије као генератор корупције“, у зборнику: *Избори у домаћем и и страном праву*, (приредили: Оливер Николић, Владимир Ђурић), Институт за упоредно право, Београд, 2012, стр. 51-75.

Ђурић Јован, „Проблеми политичке корупције“, *Социолошки преглед*, Социолошко друштво Србије, Београд, бр. 4/2008, стр. 531–550.

Nevena Jovanovic

ELECTION CAMPAIGN FINANCING IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Resume

Financing of political entities in the electoral process is an extremely important political, legal and social issue that attracts the attention of professional and general public. Shifts reflected in the legislative changes to the electoral process have made it possible to regulate the financing of election campaigns in a coherent and relatively comprehensive manner. This allowed for a fuller regulation of the issue of financing political entities from public sources, the scope and limitations of financing election campaigns from private sources, and also provided conditions for mandatory reporting, control of financing of election campaigns and sanctioning illegal behavior. Public funding is necessary because it enables the emergence of new political entities in the electoral process and in one part the equality of participants in the electoral process. However, it would be desirable to allocate budget funds to political candidates in equal amounts overall, unless the political entity wants state funding to finance the election campaign. In order to prevent misuse of public funding by political entities that do not enjoy the support of the electorate, it is necessary to increase the minimum percentage of votes that a political entity must win in order to use budgetary resources. When it comes to private financing, it is necessary to reduce the maximum amount

that political parties receive for election campaign expenses by individuals and legal entities in order to ensure decision-making autonomy, independence of political entities and reduce opportunities for electoral corruption. It is also a recommendation to set a maximum amount that political entities can spend on electoral activities. Finally, all measures should be taken to increase transparency of data, ie to ensure publicity and verifiability of election campaign financing data. It is necessary to increase the human and financial capacities of the Anti-Corruption Agency, which, as an independent, impartial oversight body, would more closely control the financing of political activities during the election campaign and more severely sanction non-compliance with legal provisions.

Keywords: election campaign, election campaign financing, Law on Financing Political Activities, political corruption, Anti-Corruption Agency.

* Овај рад је примљен 16. јануара 2020. године, а прихваћен на састанку Редакције 15. фебруара 2020. године.